

Samba Panchashika

——
साम्बपञ्चाशिका

——
Document Information

Text title : sAmbapanchAshika

File name : sAmbapanchAshika.itx

Category : shiva

Location : doc_shiva

Proofread by : Pallasena Narayanaswami ppnswami at gmail.com

Description-comments : Brihatstotraratnakara 1, Narayana Ram Acharya, Nirnayasagar,
stotrasankhya 211

Latest update : February 20, 2017

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 18, 2025

sanskritdocuments.org

Samba Panchashika

साम्बपञ्चाशिका

श्रीगणेशाय नमः ॥

शब्दार्थत्वविवर्तमानपरमजयोतीरुचो गोपते-
रुद्रीथोऽव्युदितः पुरोऽरुणतया यस्य त्रयीमण्डलम् ।
भाव्यद्गर्वापदङ्कमेरिततमः समस्वराश्रैर्वियद्-
विधास्यन्धनमुन्नयन्निव नमस्तस्मै परब्रह्मणे ॥ १ ॥

ओमित्यन्तर्नदति नियतं यः प्रतिप्राणि शब्दो
वाणी यस्मात्प्रसरति परशब्दतन्मात्रगर्भा ।
प्राणोपानौ वडति य समौ यो मिथो आससक्तौ
देहस्थं तं सपदि परमादित्यमाद्यं प्रपद्ये ॥ २ ॥

यस्त्वक्ष्यक्षुःश्रवणरसनाघ्राणोपायङ्गिवाणी-
पायूपस्थस्थितिरपि मनोबुध्यद्ध्युङ्गारमूर्तिः ।
तिष्ठत्यन्तर्बहिरपि जगद्भासयन्द्वादशात्मा
मार्तण्डं तं सकलकरणाधारमेकं प्रपद्ये ॥ ३ ॥

या सा मित्रावरुणसदनाद्युख्यरन्ती त्रिषष्टिं
वर्णानत्र प्रकटकरणैः प्राणसङ्गात्प्रसूतान् ।
तां पश्यन्ती प्रथममुदितां मध्यमां बुद्धिसंस्थां
वायं वक्त्रे करणविशदां वैष्णवीं य प्रपद्ये ॥ ४ ॥

उर्ध्वाधःस्थान्यतनुभुवनान्यन्तरा सन्निविष्टा
नानानाडिप्रसवगणना सर्वभूतान्तरस्था ।
प्राणोपानग्रसननिरतैः प्राप्यते ब्रह्मनाडी
सा नः श्रेता भवतु परमादित्यमूर्तिः प्रसन्ना ॥ ५ ॥

न ब्रह्माण्डव्यवहितपथा नातिशीतोष्णरूपा
नो वा नक्तन्दिवगममिताऽतापनीयापराङ्मुः ।

वैकुण्ठीया तनुरिव रवे राजते माण्डलस्था

सा नः श्वेता भवतु परमादित्यमूर्तिः प्रसन्ना ॥ ६ ॥

यत्राङ्गं त्रिगुणवपुषि ब्रह्म तद्विन्दुङ्गं

योगीन्द्राणां यदपि परमं भाति निर्वाणमार्गः ।

त्रय्याधारः प्राणव इति यन्माण्डलं यण्डरश्मे-

रन्तःसूक्ष्मं बहिरपि बृहन्मुक्तयेऽहं प्रपन्नः ॥ ७ ॥

यस्मिन्सोमः सुरपितृनरैरन्वहं पीयमानः

क्षीणः क्षीणः प्रविशति यतो वर्धते यापि भूयः ।

यस्मिन्वेदा मधुनि सरधाकारवद्भ्रमन्ति यात्रे

तस्याण्डांशोरमितममृतं माण्डलस्थं प्रपद्ये ॥ ८ ॥

अैन्द्रीमाशां पृथुकवपुषा पूरयित्वा क्रमेण

कान्ताः सप्त प्रकटलरिणा येन पादैन लोकाः ।

कृत्वा ध्वान्तं विगलितबलिव्यक्ति पातालवीनं

विश्वालोकः स जयति रविः सत्त्वमेवोर्ध्वरश्मिः ॥ ९ ॥

ध्यात्वा ब्रह्म प्रथममतनु प्राणमूले नदन्तं

दृष्ट्वा यान्तः प्राणवमुष्परं व्याहृतीः सम्यगुक्त्वा ।

यत्तद्वेदे तदिति सवितुर्ब्रह्मणोक्तं वरेण्यं

तद्भर्गाभ्यं डिमपि परमं धामगर्भं प्रपद्ये ॥ १० ॥

त्वां स्तोष्यामि स्तुतिभिरिति मे यस्तु भेदग्रहोऽयं

सैवाविधा तदपि सुतरां तद्विनाशाय युक्तः ।

स्तौभ्येवाहं त्रिविधमुदितं स्थूलसूक्ष्मं परं वा

विद्योपायः परं इति बुधैर्गीयते भवविधा ॥ ११ ॥

योऽनाधन्तोऽप्यतनुरगुणोऽणोरणीयान्मडीयान्-

विश्वाकारः सगुण इति वा कल्पनाकल्पिताङ्गः ।

नानाभूतप्रकृतिविकृतीर्दृश्यन् भाति यो वा

तस्मै तस्मै भवतु परमादित्य नित्यं नमस्ते ॥ १२ ॥

तत्त्वाभ्याने त्वयि मुनिजना नेति नेति भ्रुवन्तः

श्रान्ताः सम्यक्त्वमिति न य तैरीदृशो वेति योक्तः ।

तस्मात्तुभ्यं नम इति वयोमात्रमेवास्मि वय्मि

प्रायो यस्मात्प्रसरतितरां भारती ज्ञानशर्भा ॥ १३ ॥

સર્વાડ્ગીણઃ સકલવપુષામન્તરે ચોડન્તરાત્મા

તિષ્ઠન્કાષ્ટે દહન ઇવ નો દૃશ્યસે યુક્તિશૂન્યૈઃ ।

યશ્ચ પ્રાણારણિષુ નિયતૈર્મથ્યમાનાસુ સદ્ભિ-

દૃશ્ય જ્યોતિર્ભવસિ પરમાદિત્ય તસ્મૈ નમસ્તે ॥ ૧૪ ॥

સ્તોતા સ્તુત્યઃ સ્તુતિરિતિ ભવાન્કર્તૃકર્મક્રિયાત્મા

ક્રીડત્યેકસ્તવ નુતિવિધાવસ્વતન્નસ્તતોડહમ્ ।

યદ્વા વચ્ચિ પ્રણયસુભગં ગોપતે તચ્ચ તથ્યં

ત્વત્તો હ્યન્યત્કિમિવ જગતાં વિદ્યતે તન્મૃષા સ્યાત્ ॥ ૧૫ ॥

જ્ઞાનં નાન્તઃકરણરહિતં વિદ્યતેડસ્મદ્ધિધાનાં

ત્વં ચાત્યન્તં સકલકરણાગોચરત્વાદચિન્ત્યઃ ।

ધ્યાનાતીતસ્ત્વમિતિ ન વિના ભક્તિયોગેન લભ્ય-

સ્તસ્માદ્ભક્તિં શરણમમૃતપ્રાપ્તયેડહં પ્રપન્નઃ ॥ ૧૬ ॥

હાર્દ ઉન્તિ પ્રથમમુદિતા યા તમઃસંશ્રિતાનાં

સત્વોદ્રેકાત્તદનુ ચ રજઃ કર્મયોગક્રમેણ ।

સ્ત્રભ્યસ્તા ચ પ્રથયતિતરાં સત્ત્વમેવ પ્રપન્ના

નિર્વાણાય વ્રજતિ શમિનાં તેડર્ક ભક્તિસ્ત્રયીવ ॥ ૧૭ ॥

તામાસાદ્ય શ્રિયમિવ ગૃહે કામધેનું પ્રવાસે

ધ્વાન્તે ભાતિં ધૃતિમિવ વને યોજને બ્રહ્મનાડિમ્ ।

નાવં ચાસ્મિન્ વિષમવિષયગ્રાહસંસારસિન્ધૌ

ગચ્છેયં તે પરમમમૃતં ચન્ન શીતં ન ચોષણમ્ ॥ ૧૮ ॥

અગ્રીષોમાવબિલજગતઃ કારણં તૌ મયૂષૈઃ

સર્ગાદાને સૃજસિ ભગવન્દાસવૃદ્ધિક્રમેણ ।

તાવેવાન્તર્વિષુવતિ સમૌ જુહ્વતામાત્મવહ્નૌ

દ્રાવપ્યસ્તં નયસિ યુગપન્મુક્તયે ભક્તિભાજામ્ ॥ ૧૯ ॥

સ્થૂલત્વં તે પ્રકૃતિગહનં નૈવ લક્ષ્યં હ્યનન્તં

સૂક્ષ્મત્વં વા તદપિ સદસદ્વ્યક્ત્યભાવાદચિન્ત્યમ્ ।

ધ્યાયામીત્યં કથમવિદિતં ત્વામનાદન્તમન્ત-

સ્તસ્માદર્ક પ્રણિયિનિ મયિ સ્વાત્મનૈવ પ્રસીદ ॥ ૨૦ ॥

યત્તદ્વેદ્યં કિમપિ પરમં શબ્દતત્ત્વં ત્વમન્ત-

स्तत्सद्व्यक्तिं जिगमिषु शनैर्लान्ति मात्राकलाः भे ।
 अव्यक्तेन प्रणववपुषा भिन्दुनाद्योदितं स-
 खण्डब्रह्मोच्चरति करणव्यञ्जितं वाचकं ते ॥ २१ ॥

प्रातःसन्ध्यारुणकिरणभागृद्भ्ययं राजसं यन्-
 मध्ये यापि ज्वलदिव यजुः शुक्लभाः सात्त्विकं वा ।
 सायं सामास्तमितकिरणं यत्तमोत्त्वासिद्धं
 साहः सर्गस्थितिलयविधावाद्भुतिस्ते त्रयीव ॥ २२ ॥

ये पातालोदधिमुनिनगद्वीपलोकाधिबीज-
 खण्डोद्भूतस्वरमुष्मनदत्सप्तसमिं प्रपन्नाः ।
 ये यैकाश्च निरवयववाग्भावमात्राधिर्दुष्टं
 ते त्वामेव स्वरगुणकलावर्जितं यान्त्यनश्चम् ॥ २३ ॥

दिव्यं ज्योतिः सलिलपवनैः पूरयित्वा त्रिलोकी-
 मेकीभूतं पुनरपि य तत्सारमादाय गोभिः ।
 अन्तर्लीनो विशसि वसुधां तद्गतः सूयसेऽनं
 तस्य प्राणांस्त्वमिति जगतां प्राणभृतसूर्य आत्मा ॥ २४ ॥

अग्नीषोमौ प्रकृतिपुरुषौ भिन्दुनाद्यौ य नित्यौ
 प्राणानावपि दिननिशे ये य सत्यानृते द्वे ।
 धर्माधर्मौ सदसदुभयं योऽन्तरावेश्य योगी
 वर्तेतात्मन्युपरतमतिर्निर्गुणं त्वां विशेत्सः ॥ २५ ॥

गर्भाधानप्रसवविधये सुप्तयोरिन्दुभासा
 सापत्येनाभिमुष्मिव भे कान्तयोर्मध्यसंस्थः ।
 धावापृथ्योर्वदनकमले गोमुष्मैर्बोधयित्वा
 पयथिेणापिबसि भगवन् षड्सास्वाद्यलोलः ॥ २६ ॥

सोमं पूर्णामृतमिव यरुं तेजसा साधयित्वा
 कृत्वा तेनानलमुष्मजगत्पर्णैर्वा वैश्वदेवम् ।
 आमावस्थं विधसमिव भे तत्कलाशेषमश्रन्-
 ब्रह्माण्डान्तर्गृह्यतिरिव स्वात्मयागं करोषि ॥ २७ ॥

कृत्वा नक्तन्दिनमिव जगद्बीजमाव्यक्तिकं यत्-
 तत्रैवान्तर्दिनकर तथा ब्राह्ममन्यत्ततोऽल्पम् ।
 दैवं पित्र्यं कुम्परिगतं मानुषं चाल्पमल्पं

કુર્વન્કુર્વન્કલયસિ જગત્પગ્ચઘાવર્તનાભિઃ ॥ ૨૮ ॥

તત્વાલોકે તપન સુદિને ચે પરં સમ્પ્રબુદ્ધા

ચે વા ચિત્તોપશમરજનીયોગનિદ્રામુપેતાઃ ।

તેડહોરાત્રોપરમપરમાનન્દસન્ધ્યાસુ સૌરં

ભિત્વા જ્યોતિઃપરમપરમં યાન્તિ નિર્વાણસંજ્ઞામ્ ॥ ૨૯ ॥

આ બ્રહ્મેદ નવમિવ જગજ્જડ્ગમસ્થાવરાન્તં

સર્ગે સર્ગે વિસૃજસિ રવે ગોભિરુદ્રિક્તસોમૈઃ ।

દીપ્તૈઃ પ્રત્યાહરસિ ચ લયે તદ્યથાયોનિ ભૂયઃ

સર્ગાન્તાદૌ પ્રકટવિભવાં દર્શયન્ રશ્મિલીલામ્ ॥ ૩૦ ॥

શ્રિત્વા નિત્યોપચિતમુચિતં બ્રહ્મતેજઃપ્રકાશં

રૂપં સર્ગસ્થિતિલયમુચ્યા સર્વભૂતેષુ મધ્યે ।

અન્તેવાસિષ્ઠિવ સુગુરુણા યઃ પરોક્ષઃ પ્રકૃત્યા

પ્રત્યક્ષોડસૌ જગતિ ભવતા દર્શિતઃ સ્વાત્મનાત્મા ॥ ૩૧ ॥

લોકાઃ સર્વે વપુષિ નિયતં તે સ્થિતિસ્ત્વં ચ તેષા-

મેકૈકસ્મિન્ચુગપદગુણો વિશ્વહેતોર્ગુણીવ ।

ઇત્યમ્ભૂતે ભવતિ ભગવન્ત્રત્વદન્યોડસ્મિ સત્યં

કિં તુ જ્ઞસ્ત્વં પરમપુરુષોડહં પ્રકૃત્યૈવ યાજ્ઞઃ ॥ ૩૨ ॥

સક્રુલ્પેચ્છાદ્યખિલકરણપ્રાણવાણ્યો વરેણ્યાઃ

સમ્પન્ના મે ત્વદભિનવનાજ્જન્મ ચેદં શરણ્યમ્ ।

મન્યે યાસ્તં જિગમિષુ શનૈઃ પુણ્યપાપદ્વયં તદ્-

ભક્તિશ્રદ્ધે તવ ચરણયોરન્યથા નો ભવેતામ્ ॥ ૩૩ ॥

સત્યં ભૂયો જનનમરણે ત્વત્પ્રપન્નેષુ ન સ્ત-

સ્તત્રાપ્યેકં તવ નુતિકૃલં જન્મ યાયે તદિત્યમ્ ।

ત્રૈલોક્યેશઃ શમ ઇવ પરઃ પુણ્યકાયોડપ્યયોનિઃ

સંસારાબ્ધૌ પ્લવ ઇવ જગત્તારણાય સ્થિરઃ સ્યામ્ ॥ ૩૪ ॥

સૌષુમ્ણેન ત્વમમૃતપથેનૈત્ય શીતાંશુભાવં

પુષ્ણાસ્યગ્રે સુરનરપિતૃન્ શાન્તભાભિઃ કલાભિઃ ।

પશ્ચાદમ્ભો વિશસિ વિવિધાશ્ચૌષધીસ્તદ્ગતોડપિ

પ્રીણાસ્યેવં ત્રિભુવનમતસ્તે જગન્મિત્રતાર્ક ॥ ૩૫ ॥

मन्दाकान्ते तमसि भवता नाथ दोषावसाने
 नान्तर्लीना मम मतिरियं गाढनिद्रां जडाति ।
 तस्मादस्तङ्गमिततमसा पन्निनीवात्मभासा
 सौरीत्येषा दिनकर परं नीयतामाशु बोधम् ॥ ३६ ॥

येन ग्रासीकृतमिव जगत्सर्वमासीत्तदस्तं
 ध्वान्तं नीत्वा पुनरपि विभो तद्दयाघ्रातचित्तः ।
 धत्से नक्तन्दिनमपि गती शुक्लकृष्णे विभज्य
 त्राता तस्माद्भव परिभवे दृष्टुते मेऽपि भानो ॥ ३७ ॥

आसंसारोपचितसदसत्कर्मबन्धाश्रिताना-
 माधिव्याधिप्रजनमराशुत्पिपासार्दितानाम् ।
 मिथ्याज्ञानप्रबलतमसा नाथ यान्धीकृतानां
 त्वं नस्त्राता भव करुणया यत्रतत्रस्थितानाम् ॥ ३८ ॥

सत्यासत्यस्मलितवयसां शौचलज्जोर्ज्जीता-
 नामज्ञानानामङ्गलसङ्गलप्रार्थनाकाराणाम् ।
 सर्वावस्थास्वप्निलविषयाभ्यस्तकौतूहलानां
 त्वं नस्त्राता भव पितृतया भोगलोलार्भकाणाम् ॥ ३९ ॥

यावद्देहं जरयति जरा नान्तकादेत्य दूती
 नो वा भीमस्त्रिङ्गुलाभुजगाकारदुर्वारपाशः ।
 गाढं कण्ठे लगति सलसा ज्जुवितं लेलिहान-
 स्तावद्भक्ताभयद सद्यं श्रेयसे नः प्रसीद ॥ ४० ॥

विश्वप्राणग्रसनरसनाटोपकोपप्रगल्भं
 मृत्योर्वक्त्रं दलननयनोद्दामदंष्ट्राकरालम् ।
 यावद्दृष्ट्वा प्रजति न भिया पञ्चतामेष काय-
 स्तावन्नित्यामृतमय रवे पाडि नः कान्तिशीकान् ॥ ४१ ॥

शब्दाकारं विद्यदिव वपुस्ते यजुःसामधाम्नः
 समश्छन्दांस्यधि य तुरगा ऋज्मयं मण्डलं य ।
 अयं सर्वश्रुतिमयतया मद्यानुग्रहाद्वा
 क्षिप्रं मत्तः कृपाङ्करुणाङ्गन्माडण्यिमम् ॥ ४२ ॥

नाशं नास्माच्चरणशरणा यान्त्यपि ग्रस्यमाना
 देवैरित्थं सितमिव यशो दर्शयन्स्वं त्रिलोक्याम् ।

मन्ये सोमं क्षततनुममागर्भवृद्ध्या विवस्त्रन्
शुक्लां छायां नयसि शनैः स्वां सुषुमणंशुभासा ॥ ४३ ॥

आस्तां जन्मप्रभृति भवतः सेवनं तद्धि लोके
वाय्यं केनापरिमितकृलं भुक्तिमुक्तिप्रकारम् ।
ज्योतिर्मात्रं स्मृतिपथमितो ज्योवितान्तेऽपि भास्वन्-
निवीणाय प्रभवसि सतां तेन ते कः समोऽन्यः ॥ ४४ ॥

अप्रत्यक्षत्रिदशभजनाद्यत्परोक्षं कृलं तत्-
पुसां युक्तं भवति हि समं कारणेनैव कार्यम् ।
प्रत्यक्षस्त्वं सकलजगतां यत्समक्षं कृलं मे
युष्मद्भक्तेः ससुचितमतस्तत्तु याये यथा त्वाम् ॥ ४५ ॥

ये यारोग्यं दिशति भगवान्सेवितोऽध्येवमाहु-
स्ते तत्त्वज्ञा जगति सुभगा भोगयोगप्रधानाः ।
भुक्तेर्भुक्तेरपि य जगतां यथ्य पूर्णं सुभानां
तस्यान्योऽर्कादभूतवपुषः को हि नामास्तु दाता ॥ ४६ ॥

हित्वा हित्वा गुरुयपलतामप्यनेकान्निजार्थान्-
यैरेकार्थीकृतमिव भवत्सेवनं मत्प्रियार्थम् ।
तेषामिच्छाम्युपकृतिमहं स्वेन्द्रियाणां प्रियाणा-
मादौ तस्मान्मम दिनपते देहि तेभ्यः प्रसादम् ॥ ४७ ॥

किं तन्नामोश्चरति वयनं यस्य नोश्चारकस्त्वं
किं तद्वाय्यं सकलवयसां विश्वमूर्ते न यत्त्वम् ।
तस्माद्भुक्तं यदपि तदपि त्वन्नृतौ भक्तियोगा-
दस्माभिस्तद्भवतु भगवंस्त्वत्प्रसादेन धन्यम् ॥ ४८ ॥

या पन्थानं दिशति शिशिराद्युत्तरं देवयानं
या वा कृष्णं पितृपथमथो दक्षिणं प्रावृडाद्यम् ।
ताभ्यामन्या विषुवदभिजिन्मध्यमा कृत्यशून्या
धन्या काश्चित्प्रकृतिपुरुषावन्तरा मेऽस्तु वृत्तिः ॥ ४९ ॥

स्थित्वा डिग्भ्यन्मन एव पिबन्सेतुबन्धस्य मध्ये
प्राथोपेयं षवपदमथो व्यक्तमुद्गल्य तालु ।
सत्यादूर्ध्वं डिमपि परमं व्योम सोमाग्निशून्यं
गच्छेयं त्वां सुरपितृगती यान्तरा ब्रह्मभूतः ॥ ५० ॥

सर्वात्मत्वं सवितुरिति यो वाङ्मनःकायबुद्ध्या

रागद्वेषोपशमसमतायोगमेवारुरुक्षुः ।

धर्माधर्मग्रसनरशनामुक्तये युक्तियुक्तां

स श्रीसाम्बः स्तुतिमिति रवेः स्वप्रशान्तां यकार ॥ ५१ ॥

भक्तिश्रद्धाद्यणिलतरुणीवल्लभेनेदमुक्तं

श्रीसाम्बेन प्रकटगडनं स्तोत्रमध्यात्मगर्भम् ।

यः सावित्रं पठति नियतं स्वात्मवत्सर्वलोकान्-

पश्यन्सोऽन्ते व्रजति शुक्वन्माण्डलं यण्डरश्मेः ॥ ५२ ॥

एति परमरुडस्यश्लोकपञ्चाशदेषा

तपनवनपुण्या सागमब्रह्मचर्या ।

उरतु दुरितमस्मद्धर्षिताकर्षिता वो

दिशतु य शुभसिद्धिं मातृवद्भक्तिभाजम् ॥ ५३ ॥

एति साम्बप्राणीता साम्बपञ्चाशिका सम्पूर्णा ॥

Proofread by Pallasena Narayanaswami ppswami at gmail.com

Samba Panchashika

pdf was typeset on March 18, 2025

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

